Helsinki
2024-11-06

OX2 Finland Oy:n lausunto talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 147/2024 vp)

OX2 kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

OX2 on kehittänyt vuodesta 2020 Laine-, ja Halla-merituulivoimahankkeita Pohjanlahdella, Suomen talousvyöhykkeellä. Tyrsky-hanketta on kehitetty vuodesta 2021. Hankkeilla on myönteiset lausunnot Puolustusvoimilta. OX2:lla on Suomessa noin sata työntekijää Helsingistä Ouluun. Sijoitusyhtiö Ingka Investments on OX2:n strateginen kumppani ja osaomistaja talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeissa.

Halla- ja Laine-merituulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyt ovat valmistumassa alkuvuodesta 2025. YVA-menettelyn osana hankkeista on tehty mm. luontoselvityksiä, asukaskyselyitä ja merenkulun riskiarviot. YVA-menettelyiden valmistumisen jälkeen hankekehitys seisahtuu alueiden kilpailutuksiin saakka.

Hallitusohjelma tavoittelee Suomesta puhtaan energian edelläkävijää ja merituulivoimalle kilpailuetua muihin Itämeren maihin verrattuna. Talousvyöhykkeen merituulivoimaa koskeva erillislaki on onnistuessaan tärkeä väline näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

OX2 pitää hallituksen esityksen tavoitteita tärkeinä. Nykylainsäädännön puitteissa etenemiseen verrattuna esitys kuitenkin hidastaa hankekehitystä merkittävästi. Eräät esityksen piirteet myös lisäävät hankekehittäjän riskiä tarpeettomasti.

Hallituksen esitys jäädyttää hyvin alkaneen merituulivoiman kehityksen talousvyöhykkeellä parhaimmillaankin useaksi vuodeksi. Alueiden porrastettu kilpailuttaminen ja muutoksenhaku huomioiden hankekehitys voi seisahtua hyvinkin pitkäksi aikaa.

Tilanne luo suhteettoman epävarman investointiympäristön etenkin hankekehittäjille, jotka ovat investoineet miljoonia euroja nykylain puitteissa tehtyyn hankekehitystyöhön talousvyöhykkeellä.

Siirtymä fossiilisesta energiasta puhtaaseen sähköön ja sähköpolttoaineisiin hidastuu, mikä vaikeuttaa myös Suomen 2035 hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista.

Hankkeiden kehitysajat ovat pitkiä, joten viipeet luvituksessa näkyvät sähkön saatavuudessa 2030-luvulla. Kaikki hankkeet eivät selvitysten myötä osoittaudu toteuttamiskelpoisiksi, joten hankkeita tulisi olla samanaikaisesti kehitteillä useita.

Fingridin ennusteet ja Suomen teollisuuspoliittiset tavoitteet puoltavat sitä, että sähkönkulutus tuplaantuu vuoteen 2035 mennessä. Nykyisessä markkinatilanteessa suomalaisen merituulivoiman hankekehitykseen investoiminen vaatii kuitenkin melkoista uskonloikkaa.

Merituulivoiman kustannukset ovat kohonneet viime vuosina, ja merituulivoimahankkeen kehittäminen investointipäätökseen asti maksaa noin 100 miljoonaa euroa. Nyt laadittava lainsäädäntö määrittelee pitkälti sen, rakentuuko Suomeen talousvyöhykkeen merituulivoimaa.

Merituulivoimahankkeiden toteutuminen edellyttää sujuvaa luvitusta ja ennakoitavaa investointiympäristöä. Muiden maiden tarjotessa tukia merituulivoimalle sujuva luvitus sekä ripeä hankealueiden jako voisivat olla Suomen valttikortteja kilpailukyvyn edistämiseksi.

Talousvyöhykkeen merituulivoiman edistämiseksi esitämme talousvaliokunnan harkittavaksi seuraavia huomioita:

Kilpailutusten kriteerit laatu edellä

- Laadullisille kriteereille hintaa suurempi painoarvo. Kilpailutusten laadulliset kriteerit auttavat valitsemaan kriittisen energiainfrastruktuurin toteuttajaksi vastuullisen ja sitoutuneen toimijan. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan määritellä, mikä painoarvo laadullisilla kriteereillä on suhteessa hintaan. Lain tasolla olisi mahdollista määritellä esimerkiksi, että laadullisilla kriteereillä on oltava hintaa suurempi painoarvo (5 §).

- Tehdyn hankekehityksen ja hankealueen tuntemuksen huomioiminen laadullisissa kriteereissa ja hyödyntämismaksussa. Talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeita on kehitetty vuodesta 2020 nykylain puitteissa. Hallituksen esityksessä ei ole huomioitu tehtyä työtä, vaikka se selkeästi nopeuttaisi hankkeiden toteutumista. Hankealueen tuntemuksen ja tehdyt selvitykset voisi lukea kilpailutuksessa eduksi (5 §).

Hankekehityksen riskien vähentäminen

- Hyödyntämislupa ei ole oikea paikka määräajoille. Hallituksen esityksessä mainitaan, että valtioneuvosto voisi vielä hyödyntämisluvan myöntäessään asettaa ehdoksi määräaikoja hankkeen etenemiselle (17 §). On hyvin tärkeää, että kilpailutuksen osallistujilla on kaikki ehdot tiedossaan jo kilpailutukseen

osallistuessaan. Edistämisvakuus luo jo kannusteen kehittää hanketta. Jos määräaikoja asetetaan, se tulee tehdä ennen kilpailutuksen aloittamista.

- Sähkön- tai vedynsiirto mukaan hyödyntämislupaan. Hallituksen esitys ehdottaa, että talousvyöhykkeelle sijoittuville kaapeleille ja mahdolliselle vetyputkelle tulisi jatkossakin hakea hyödyntämis- ja rakentamisoikeus erikseen nykyisen talousvyöhykelain mukaisesti. Tämä lisää hankkeen poliittista riskiä. Merituulivoimalain mukaiseen hyödyntämislupaan kannattaisi sisällyttää kaikki merituulipuistoon liittyvä infrastruktuuri, joka sijoittuu talousvyöhykkeelle (1 §). Ennen rakentumistaan kaapelit ja putket vaativat joka tapauksessa perusteellisen lupaprosessin (esim. vesitalouslupa).

- Kohtuulliset osallistumis- ja edistämisvakuudet. Hallituksen esityksessä ehdotetut osallistumis- ja edistämisvakuudet ovat perusteltu keino estää hankealueiden spekulatiivista varaamista. On kuitenkin tärkeää, että ne asetetaan sellaiselle tasolle, että ne eivät kohtuuttomasti lisää hankekehittäjän riskiä. Edistämisvakuutta ei tulisi kerryttää, jos hanke viivästyy hankekehittäjästä riippumattomasta syystä. Jos hanke jää toteutumatta tällaisista syistä, vakuus tulisi vapauttaa (19 §).

- Kiitämme hallituksen esitystä siitä, että merituulivoiman kehittämiseen liittyvät riskit on pyritty huomioimaan esimerkiksi niin, että hyödyntämismaksua maksetaan tuotantoaikana.

Viivästysten minimoiminen oikaisematta kestävyydessä

- Lain tavoitteiden saavuttamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että kilpailutuksen yksityiskohdat määrittelevä asetus annetaan pikaisesti ja ensimmäinen kilpailutus pääsee alkamaan vuoden 2025 aikana. Sen yhteydessä kannattaa kilpailuttaa useampi alue kerralla.

- Yhdelle toimijalle mahdollisuus voittaa useampi alue. On myönteistä, että laki mahdollistaa useamman alueen kilpailuttamisen yhdellä kertaa. Tämä jouduttaa merituulivoiman kehitystä. Koska hankekehittäjien määrä on rajallinen, lain tasolla ei kannata määrittää, että yksi toimija voi voittaa samassa kilpailutuksessa enintään yhden alueen (5 §).

- Jo tehty hankekehitys kannattaa huomioida alueiden valinnassa. Talousvyöhykkeen alueet, joilla on jo tehty hankekehitystä ja ympäristövaikutusten arviointi, tunnetaan parhaiten ja hankkeet pääsevät etenemään nopeammin. Näiltä alueilta on myös eniten tietoa siitä, kuinka eri merelliset arvot ja toiminnot sovitetaan kestävällä tavalla yhteen.

  Esimerkiksi Halla- ja Laine-hankkeita varten on perustettu merenkulun työryhmä,

jossa ollaan hankkeen alkuvaiheista saakka tunnistettu mahdolliset riskit ja pyritty yhteensovittamaan turvallinen merenkulku merituulivoiman kanssa. Hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia varten kerätty tutkimustieto kerryttää yhteiskunnan ymmärrystä hankkeiden vaikutuksista ja niiden minimoimisesta.

Lisätietoja:

Janne Lamberg
Liiketoimintajohtaja, merituulivoima
OX2 Finland Oy
janne.lamberg@ox2.com
+358 40 504 0396

Lyydia Kilpi
Yhteiskuntasuhdejohtaja
OX2 Finland Oy
lyydia.kilpi@ox2.com
+358 40 611 9165